

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ ПРОЕКТУВАННЯ ДЛЯ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ "ДИЗАЙН"

Система української дизайн-освіти, як інституту соціалізації молоді, бере на себе функцію професійної освіти і виховання підрастаючого покоління з соціальною орієнтацією, що узгоджується зі становленням загальнолюдських цінностей, які виступають мірилом будь-якого суспільства. Класична програма креативної освіти в коледжі дає широкий спектр знань і має універсальний характер, але вона не може швидко реагувати на зміни потреб індустрії, а також врахувати в межах державних стандартів освіти інноваційний характер сучасного виробництва, його динамічність і нестабільність.

Випускники, які вирізняються не тільки вищим рівнем отриманих знань, але такими якостями, як автономність, ініціативність, здібність застосовувати усі свої вміння, знання, навички і досвід, що і визначається терміном компетентність, мають найбільшу конкурентоспроможність.

Ключові слова: комп'ютерні технології, дизайн-освіта, молодший спеціаліст.

Основне завдання вищої освіти – забезпечити суспільство висококваліфікованими фахівцями, які здатні творчо застосовувати сучасні досягнення науки й техніки, впроваджувати інноваційні технології, гнучко реагувати на вимоги ринкової економіки. Зміни в системі вищої освіти є наслідком суспільно-економічних перетворень, що відбуваються в нашій країні, і встановлення нових вимог до фахівця з боку суспільства і його соціально спрямованої діяльності. Нині визріває потреба у фахівцях, здатних продуктивно організувати взаємодію і взаємовідношення в соціокультурній системі. У цих умовах актуальними стають проблеми підготовки фахівців за напрямом "Дизайн".

Аналіз наукових робіт (Н. Воронова, О. Генесаретського, Л. Переверзева, В. Пузанова, В. Саакова, В. Сидоренко), державних освітніх стандартів за фахом "Дизайн", а також розширення професійного поля дизайн-діяльності, свідчать про те, що змістова сторона самої діяльності спрямована на формування навколишнього середовища, що виховує відчуття причетності до перетворювальних процесів, що відбуваються в суспільстві, на усвідомлення відповідальності за наслідки своєї діяльності.

Мета роботи: визначити організаційно-педагогічні засади викладання дисципліни проектування для молодших спеціалістів дизайнерів з урахуванням проблематики художньої освіти.

Навчання дизайнерів у коледжах має свою специфіку. До організаційно-педагогічних засад функціонування мистецького коледжу науковці відносять: нетрадиційний підхід до відбору художньо обдарованої молоді на навчання, який ґрунтується на запровадженні комплексного вступного іспиту, спрямованого на виявлення в абітурієнтів художніх здібностей, необхідного рівня фантазії, відчуття кольору, форми тощо; наявність висококваліфікованих педагогів, які добираються на конкурсних засадах із числа провідних фахівців архітектури, мистецтвознавства, художників, дизайнерів, науковців тощо; оновлення змісту дизайн-освіти, впровадження варіативних (авторських курсів), інноваційних форм і методів професійного навчання майбутніх фахівців з дизайну; спрямування методичної діяльності педагогів коледжу на розробку навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх дизайнерів, організацію роботи циклових комісій, впровадження

сучасних форм методичної роботи (творча педагогічна майстерня, майстер-класи та професійні семінари з участю відомих вітчизняних і зарубіжних дизайнерів), організацію внутрішнього контролю на принципах об'єктивності, систематичності, демократичності; спрямування виховної діяльності в коледжі на формування всебічно розвиненої, високоосвіченої, соціально активної особистості майбутнього фахівця з дизайну, здатної до самовдосконалення та самореалізації; розвиток соціального партнерства з роботодавцями, студіями відомих українських та зарубіжних дизайнерів, який передбачає спільне проведення олімпіад, конкурсів, фестивалів, що дають змогу виявити молоді таланти в галузі моделювання одягу, перукарського мистецтва, візажу, реклами в моді тощо; матеріально-технічне забезпечення процесу професійного навчання на сучасному рівні дизайнерських творчих майстерень, модельно-макетних лабораторій, художніх студій тощо [3].

Головна ціннісна орієнтація дизайнерської освіти – виховання проектності, проектного мислення, трансляція методів проектування – впроваджується у деяких загальноосвітніх школах, незалежно від здібностей і нахилів учнів. Проте в дизайнерські ВНЗ усіх рівнів акредитації бажано відбирати абітурієнтів, здатних сприймати проектну культуру в усьому багатстві її проявів і надалі готових зробити дизайн своєю професією. Бажано також, щоб випускники дизайн-коледжу отримували початкову професійну кваліфікацію – молодшого дизайнера, дизайнера-макетника, дизайнера-кресляра, що дасть їм змогу працювати відразу ж після закінчення навчання.

Проблема професійного відбору зовсім не проста, що пояснюють складністю самої професії дизайнера, яка інтегрує в собі наукове та інженерно-технічне знання із здатністю художньо-образної інтерпретації проектних ситуацій. Вітчизняна педагогічна практика поки ще не виробила більш-менш цілісних методик відбору. У художньо-промислових ВНЗ абітурієнти дизайнерських факультетів складають іспити з художніх дисциплін – малюнку, живопису, композиції. Зрозуміло, художні здібності – необхідний критерій відбору майбутніх професіоналів у галузі дизайну. Але потрібна ще й додаткова система тестів, які розкривають саме проектні здібності.

Оволодіння мистецтвом проектування, естетично організованого в просторовому, часовому, емоційному, художньому, інтелектуальному, екологічному та інших аспектах середовища проживання людей, насиченого еталонними зразками художньо-культурних цінностей, є найважливішим завданням, яке постає перед майбутнім дизайнером. Через усвідомлення важливості та особисто значущого завдання відбувається мотивація потреби у формуванні здатності до інтелектуально-чуттєвого відображення у художніх образах буття людини. Сформованість такого рівня художньої культури, що забезпечує органічний зв'язок мистецтва зі сферою матеріального виробництва, свідчить про професіоналізм дизайнера у всіх його різновидах, у яких власне і проявляється різноманітна і строката палітра художніх рішень, образів, стилів, концепцій і шкіл. Така розмаїтість проявів дизайнерської творчості викликає неоднозначні, а часом і суперечливі тлумачення змісту дизайнерської освіти, закладених у нього художніх ціннісних смислів.

Якщо дизайн-освіта готує фахівця до художньої діяльності, предметом якої може виступати будь-який об'єкт дійсності, доступний безпосереднім змінам і сприйняттю, то про оволодіння змістом дизайн-освіти можна говорити як про

особливу сторону реального об'єкта, що виділяється за допомогою системи знаків і "заміщує" об'єкт у процесі його вивчення, так що здобуті знання безпосередньо стосуються лише предмета, і лише за допомогою особливих процедур можуть бути непрямым чином інтерпретовані на об'єкті. Ці особливі процедури відтворюються у процесі професійної підготовки майбутнього дизайнера до художньої творчості.

Система української дизайн-освіти, як інституту соціалізації молоді, бере на себе функцію професійної освіти і виховання підростаючого покоління з соціальною орієнтацією, що узгоджується зі становленням загальнолюдських цінностей, які виступають мірилом будь-якого суспільства.

У вирішенні цього завдання дедалі більшого значення набуває розвиток творчості студента, здатності перетворити життя, що оточує його. З огляду на це, зростає роль не лише професійного, а й естетичного виховання. Воно вирішує завдання формування естетичних думок, смаків, розвитку внутрішнього емоційного світу студента, слугує зміцненню свідомості, ідейній переконаності, розвитку всієї духовної зовнішності людини. Саме економічними, соціальними, політичними і культурними умовами життя сучасного суспільства й обумовлено завдання активного залучення молодого покоління до скарбниці світової культури й естетичних цінностей.

В Україні спостерігаємо деяке відставання від світових тенденцій. Ситуація сьогодні на українському ринку товарів і послуг характеризується зростаючим інтересом до можливостей маркетингу: розвитку брендинга та візуального мерчендайзинга. Вітчизняні виробники й торгові марки активно переймають західний досвід.

Як показує досвід, найбільші шанси зайняти місце в сучасних секторах виробництва можуть ті претенденти, які відрізняються не лише високим рівнем здобутої освіти, а й певними якостями, що підвищують, у поєднанні з професійно-естетичною підготовкою, рівень їх конкурентоспроможності. Ці якості включають автономність, ініціативність, здатність застосовувати свої уміння, знання, навички й досвід, що в сукупності визначається терміном "компетентність".

Класична програма креативної освіти в коледжі дає широкий спектр знань і має універсальний характер, але вона не може швидко реагувати на зміни потреб індустрії, що розвивається. Під час навчання в коледжі студентам дають загальні уявлення про майбутню професію. Але врахувати в межах державних стандартів освіти інноваційний характер сучасного виробництва, його динамічність і нестабільність, не є можливим. Виникає невідповідність освітніх цілей професійної підготовки й вимог виробництва.

Внаслідок випускники відділень дизайну виявляються невідповідними до умов індустрії, оскільки не розуміють і не знають своєї професії в контексті сьогодення, а зростаючий темп роботи сучасних компаній не залишає часу для їх адаптації. З цих причин більшість випускників випробовують серйозні труднощі в пошуку роботи за фахом. Водночас, попит підприємств на кваліфікованих фахівців залишається незадоволеним.

Саме задоволення потреб індустрії, що розвивається, визначає актуальну необхідність мобільності професійної освіти майбутнього дизайнера новими якісними характеристиками.

Статистика підтверджує: працедавці прагнуть заповнити наявні вакансії професіоналами з вищою освітою. Отримання диплома ще не гарантує успіху, але

істотно підвищує конкурентоспроможність претендента на ринку праці і припускає глибокі знання й навички, необхідні надалі. Краща освіта – та, що пов'язана з виробництвом, що забезпечує студентам значну кількість практики.

Коли студент упевнено набирає траєкторію зростання, виходить на ліdersькі рівні у своїй професійній сфері діяльності, забезпечення бездоганної репутації і довіри стає для нього особливо важливим.

В Україні на сьогодні підготовка дизайнерів відбувається у значній кількості вищих навчальних закладів. Історично традиційною дизайн-освітою опікується "кузня" дизайнерів – Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Не менш знані ВНЗ Києва, такі як: Київський національний університет технологій та дизайну, Інститут реклами, Інститут ландшафтного дизайну, інститут дизайну і моди Київського національного університету культури і мистецтв, Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука. У багатьох обласних центрах при різних ВНЗ відкриті кафедри або деканати, що утворюють навчальних процес зі спеціальності дизайну різних напрямів. Тільки у Миколаєві два ВНЗ – Миколаївська філія КНУКіМ і Миколаївський національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова – готують бакалаврів дизайну з перспективою підготовки спеціалістів і магістрів.

Дизайн-освіту розуміють деякі науковці як особливу педагогічну галузь, що дає змогу екстраполювати методи й засоби проектної культури на всі рівні освіти. Поява дизайн-освіти є чинником проникнення проектної культури у сферу освіти. Проте, на нашу думку, сучасний дизайн вийшов за межі традиційної проектної діяльності щодо формування предметного світу і навколишнього середовища, він став дизайном соціального контексту, розширюючись до проектування соціальної події, конструювання способу життя, нових культурних, моральних, соціальних цінностей. Саме ця якість дає змогу привласнити сучасним формам дизайну властивість транс граничності, тобто здатності розвиватися в різних сферах діяльності людства й ставати невід'ємною їх частиною.

Це означає, що дизайн проникає і в сферу освіти, як принцип її організації, як принцип формування нового світогляду, що, своєю чергою, потребує пошуку нових теоретичних ідей, методологічних підходів до процесу побудови нового освітнього простору. З огляду на це, виникає необхідність розробки науково-методичних матеріалів, принципів і методів реалізації освітнього процесу дизайн-освітньої практики.

Нині розроблений **понятійний апарат дизайн-освіти**, основу якого складають такі поняття:

Дизайн – це особливий вид проектування, при якому об'єкту, окрім його основного призначення, додаються якості краси, економічності, підвищеної функціональності (або збільшення числа функцій), ергономічності (психофізичних зручностей), чіткої соціальної орієнтації.

Проектна культура – це сукупний досвід матеріальної культури і сукупний масив знань, навичок і цінностей, що відповідають новим ціннісним орієнтирам культури, втілений у мистецтві проектування, формоутворення і виконання.

Дизайн-освіта – це особлива якість і тип освіти, внаслідок якої відбувається виховання проектно-мислячої людини, в якій би сфері соціальної практики вона не діяла – освіті, науці, культурі, виробництві, побутовій сфері тощо.

Дизайн-освіта є системною формою організації культуротворчого середовища в освітній установі, суспільстві й державі. Проектуючи нову освіту, важливо не випустити з уваги проектність як зміст освіти, як особливий універсальний тип і культуру мислення, яка повинна відтворюватися у сфері освіти.

Систематизація робіт у сфері дизайнерської освіти (А. Діжур, В. Рунге, О. Солдатов) дозволила нам обґрунтувати принципи побудови системи дизайн-освіти. Були визначені основоположні групи принципів: загальнометодологічні, системотвірні, специфічні для дизайн-освітньої практики. Загальнометодологічні принципи побудови системи дизайн-освіти спрямовані на забезпечення інтересів людини, суспільства, держави, втілені в принципах гуманізації, демократизації, компетентнісного підходу до проектування змісту освіти і випереджаючого характеру освіти. Системотвірні принципи втілюються в побудову багаторівневої, неперервної освітньої системи, заснованої на наступності рівнів освіти. Специфічні для дизайн-освіти принципи формуються на основі принципу соціальної зумовленості та активності, принципу інтеграції, розвитку, варіативності, практико-орієнтованості. Принцип соціальної зумовленості та активності визначений соціальними процесами, що відбуваються в суспільстві. Всяка зміна соціальної ситуації спричинює зміни складу, структури, функцій компонентів системи, що відображається у змісті освіти і методах її реалізації. Принцип інтеграції визначає можливість побудови міждисциплінарних зв'язків для вирішення проектних професійних завдань, а також можливості досягнення єдності знань у всіх формах і типах їх вираження. Принцип варіативності дає змогу варіювати освітні програми відповідно до рівня професійної освіти, специфіки професійної діяльності, затребуваності на ринку праці.

Література

1. Прусак В.Ф. Становлення дизайн-освіти в Україні / В.Ф. Прусак // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. – Сер.: Педагогічна. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2002. – Вип. 16.4.1. – С. 80–87.
2. Рунге В.Ф. Основы теории и методологии дизайна : учебн. пособ. / В.Ф. Рунге, В.В. Сенюковский. – М. : Изд-во "МЗ-Пресс", 2001. – 232 с.
3. Фурса О.О. Організаційно-педагогічні засади навчально-виховного процесу у мистецькому коледжі : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Фурса Оксана Олександрівна. – К., 2005. – 235 с.

Макар З.Ю. Специфика преподавания дисциплины проектирования для младших специалистов специальности "Дизайн"

Система украинского дизайн-образования, как института социализации молодежи, выполняет функции профессионального обучения и воспитания подрастающего поколения с социальной ориентацией, что отвечает становлению общечеловеческих ценностей, которые сами по себе выступают индикатором развития любого общества. Классическая программа образования в колледже дает широкий спектр знаний, носит универсальный характер, но не может быстро реагировать на изменения в промышленности, а также учиться в рамках государственных стандартах образования инновационный характер современного производства, его динамичность и нестабильность. Выпускники, которые отличаются не только высоким уровнем полученных знаний, но и такими качествами, как автономность, инициативность, способность применять все свои умения, знания, навыки и опыт, что в совокупности определяется термином компетентность, имеют гораздо большую конкурентоспособность.

Ключевые слова: компьютерные технологии, дизайн-образование, младший специалист.

Makar Z.Yu. Specific features of teaching subject "Designing" the junior specialist by specialization "Design"

Ukrainian system of design education as an institution of socialization of youth serves the vocational training and education of the young generation with a social orientation. It corresponds to the establishment of human values which are an indicator of the development of any society. Classical education program at the college provides a wide range of knowledge and is universal, but can not respond quickly to rapid changes in the industry as well as to take into account within the state educational standards, innovative character of modern production and its dynamics and instability. Graduates who have a high level of acquired knowledge and such qualities as autonomy, initiative and the ability to use all their skills, knowledge and experience that together defined the term "competence", have a much greater competitiveness.

Keywords: computer technology, design education, junior specialist.

УДК 738.3

Доц. М.Й. Маркович, канд. мистецтвознав. –
Тернопільський НПУ ім. Володимира Гнатюка

ПРОСТОРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОГО МІСТА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ОСВІТЛЮВАЛЬНИХ ПРИЛАДІВ

Розглянуто проблему створення привабливого та естетичного образу сучасного міста, шляхом застосування декоративного та утилітарного освітлення. Проаналізовано освітлення міст України та досвід провідних європейських столиць. Досліджено функцію, роль і завдання освітлювальних приладів та світлової реклами в контексті сучасних технологій освітлення.

Ключові слова: декоративне освітлення, місто, вулиця, освітлювальні прилади, функція.

Постановка проблеми. Вночі багато міст просто не видно – все освітлення вимикають, і місто занурюється в темряву. Але зовсім не так відбувається у містах таких як Нью-Йорк, Дубаї, Гонконг, Чикаго, Лондон, Лас-Вегас, Пекін, Париж. Напевно, вночі деякі райони цих міст освітлені яскравіше, ніж вдень – неонові реклами, вітрини магазинів й інші джерела освітлення дають свій ефект, що, окрім утилітарного аспекта, ще й захоплює урбаністичною красою.

Досвід провідних європейських столиць, в яких вже давно і успішно діють загальноміські програми щодо концептуального освітлення доріг, мостів, будинків, пам'яток, доводить, що питання організації зовнішнього міського освітлення є актуальним. У Росії два міста – Москва та Санкт-Петербург – можуть похвалитися досягненнями в архітектурно-художньому освітленні. Спроби в архітектурно-художньому освітленні є і в Україні, а саме: Києві, Львові, Харкові та інших містах. Тут туристи мають змогу насолоджуватись архітектурними шедеврами цих міст у вечірній час – історичними пам'ятками, центральними площами, музеями, готелями, храмами, різнобарв'ям веселки фонтанів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання освітлення населених пунктів досліджували І.А. Зеленков та Н.О. Вакула. У їхніх роботах розроблено методику створення концепції комфортного світлового середовища міста [2]. Утилітарне освітлення вулиць, доріг і площ розглядає в своїх працях В.О. Салтиков. Над питанням освітлення міст плідно працює Л.П. Шапіро. Зробили спробу розробити класифікацію факторів ефективності вуличного освітлення Д.Т. Медведев та С.О. Рейцен. У їхніх працях висвітлено історію, сучасний стан і майбутнє зов-